

Cena 1.50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsak četrtek
 Volja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
 Rokopisi se ne vračajo - Pošt. č. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
 Oglasi po ceni

Brez svobode je domovi-
 na ječa: voli trpijo jarem,
 ne ljudje.

Aleksa Santić.

Na ogled brezplačno

pošljamo do nadaljnjega SAMO POSA-
 MEZNE ŠTEVILKE S POLOŽNICO po
 naročilu ali po predlogu naših zaupnikov.

Vsem cenjenim naročnikom na znanje!

Številki od 5. oktobra smo priložili po-
 ložnico. Obenem smo obvestili vsakogar,
 ki še kaj dolguje, koliko naročnine dol-
 guje do konca tega leta. Kdor položnice
 ne rabi zdaj, ker je naročnino za letos
 že poravnal, naj jo shrani za prihodnje
 nakazilo, ali pa jo naj da komu drugemu,
 ki želi »Edinost« naročiti! Ne zavrzite
 nobene položnice, ki je za upravo razme-
 roma draga tiskovina! Stari zamudniki
 bodo črtani in naj vedo, da so list kri-
 vično prejeli in da jih ustavev lista
 ne odveže od dolžnosti, ki so jo prevzeli
 z naročbo. Naj vsi store svojo dolžnost,
 kakor smo jo storili mi z rodoljubno po-
 žrtvovalnostjo!

Uprava »EDINOST«,
 Maribor, Kopališka ulica 6.

To pobudo pozdravljamo!

Ko se je pred meseci pričelo izvajanje
 dogovora med Hitlerjem in Mussolinijem
 glede preseljevanja tirolskih Nemcev na-
 zaj v rajh, so svetovni časopisi spremljali
 to odločitev z deljenimi čustvi. Ta način
 urejevanja manjšinskega vprašanja je bil
 tako nov in revolucionaren, da si je sve-
 tovalno javno mnenje le težko ustvarilo o
 tem svojo sodbo. Prizadete družine, ki
 so prinesle to veliko žrtev na oltar nem-
 sko-italijanskih odnosov, so vzbudile po
 vsem svetu veliko — toda v
 dobi, ko postajajo narodne manjšine
 vedno bolj povodi za nemire in vojne, je
 bila pač to za države, ki ne zaupajo hu-
 manističnim načelom demokratske manj-
 šinske politike, edina možna rešitev, ki
 lahko postavi sožitje dveh narodov na
 trajnejšo osnovo.

Tedaj se je tudi pri nas v našem manj-
 šinskem časopisu obravnavalo to vpra-
 šanje z velikim nemirnom. »Deutsche
 Nachrichten« n. pr. so proglašale to na-
 čelo kot enkratno, ki ga ne gre posplo-
 ševati. Toda tokrat »Deutsche Nachrichten«
 o nemških namenih niso bile dobro
 poučene, kajti že kratak čas po tem so
 morale doživeti iz najbolj avtoritarnih
 ust zanikanje njihovega prorokovanja.
 Zadnja poročila že pravijo, da se bodo Nemci iz
 baltskih držav že v najkrajšem času izselili.
 V teh državah, ki jih je, kakor je videti, pre-
 pustila Nemčija dokončno v rusko vplivno
 področje, je živel nekaj več kakor
 100.000 Nemcev, ki jih baje nameravajo
 naseliti na Češkem in na Moravskem.
 Tudi glede Nemcev v podonavskih in
 balkanskih državah se že vršijo razgo-
 vori.

Pri nas ne živi mnogo pravih Nemcev.
 Večidel tistih, ki se še proglašajo za
 Nemce, so potujčenci ali potomci potuj-
 čencev, nekaj jih je tudi konjunkturistov.
 S preselitvijo vseh teh Jugoslavij, po-
 sebno Slovenija ne bo mnogo izgubila.
 Posebno konjunkturistov, ki so že raču-
 nali z raznimi morebitnostmi, se bomo
 radi iznebili, toda že danes nas je strah,
 da bodo ti ljudje sedaj, ko jim je dana
 prilika, da z majhno žrtvijo potrdijo svo-
 je navdušenje, nenadoma začutili v sebi
 svojo slovansko kri in lepo ostali, kjer
 so. Zeleti bi bilo, da naša vlada na te
 ljudi nikakor ne bi »pozabila« in da bi
 na vsak način dosegla tudi njihovo pre-
 selitev.

S pravimi Nemci smo imeli tu v tem
 prostoru le malo konfliktov. V veliki meri
 so se vsaj v zunanem življenju prilago-
 dili novim razmeram, ki so jim vzeli njih-
 ov preje odločujoči položaj v družab-
 nem in javnem življenju. Edino, kar so iz
 polpretekle dobe še obdržali, je bila njih-
 ova gospodarska premoč, ki jo Sloven-
 ci še danes bolno občutimo. S preselitvi-
 jo teh

Pred volitvami v senat

Nove senatorje bodo volili dne 12. no-
 vembra. Izvoljenih senatorjev — drugi
 bodo imenovani — bo 47, namreč na pri-
 bližno vsakih 300.000 prebivalcev en se-
 nator. Slovenija voli 4 senatorje, Banovi-
 na Hrvatska 13 senatorjev itd. Senatorje
 volijo župani, banski svetniki in narodni
 poslanci. Ker je narodna skupščina raz-
 puščena, nimamo narodnih poslancev,
 bivši narodni poslanci pa ne smejo voli-
 ti in jih morajo črtati v imeniku voliv-
 cev senatorjev pri okrožnih sodiščih. V
 Sloveniji volijo tokrat samo župani in
 banski svetniki po veljavnosti te pravice
 z dne 2. novembra, ko se dotlej — namreč
 najpozneje 10 dni pred volitvami —
 lahko še »izreklamirajo« iz volivnega
 imenika vsi tisti, ki tedaj, to je 2. novem-
 bra, ne bodo imeli volivne pravice. To
 pa je baje tudi velika večina slovenskih
 županov, čijih funkcijska doba poteče že
 25. oktobra. Pač pa volijo imenovani žu-
 pani naših avtonomnih mest. Izračunali
 so — te podatke posnemamo po zad-

njem nedeljskem »Jutru« — da bo tako
 v Sloveniji samo kakih 70 do 80 voliv-
 cev senatorjev, namesto nemara kakih
 400, in bo povprečno približno samo vsa-
 kih 20 volivcev volilo enega senatorja.

Se bolj zanimivo je številčno razme-
 je volivnih upravičencev v Drinski bano-
 vini (Sarajevo). Tamkaj jih baje ni niti
 50, kolikor bi jih moralo najmanj biti za
 podpis veljavnega predloga, koga naj
 volijo.

V Banovini Hrvatski je stvar iz znanih
 razlogov razmeroma zelo preprosta. Hr-
 vatje sicer tudi nimajo narodnih poslan-
 cev s tako volivno pravico zavoljo raz-
 pusta narodne skupščine, oni pa tudi ni-
 majo več nekdanj imenovanih banskih
 svetnikov. Tako imajo v Banovini Hr-
 vatski volivno pravico za volitve v se-
 nat za enkrat samo župani, ki se pa bo-
 do prav lahko sporazumeli o vseh teh
 vprašanjih.

Vidimo torej, da bodoči izvoljeni se-
 natorji ne bodo imeli popolnoma sklad-
 nih izkaznic ali legitimacij. Ponekod niti

ne bo mogoče zadostiti nekim vnanjo-
 stnim (formalnostim) pri predlaganju
 kandidatov z najmanj 50 podpisi upra-
 vičenih volivcev. Izvoljeni možje pa bodo
 imeli v senatu — ne glede na legitima-
 cijo — poleg enakih dolžnosti tudi enake
 pravice pri sodelovanju za koristi vseh
 državljanov...

Hrvatom je važno in nujno, kakor iz
 dneva v dan bolj naglašajo, izdaje vo-
 livnega zakona za narodno skupščino in
 za deželni zbor (hrvatski sabor) in pa
 — seveda — čim prejšnja izvršitev za-
 devnih volitev. S senatom samim — zdi
 se — se jim toliko ne mudi, kar je raz-
 umljivo glede na ustroj našega parla-
 mentarnega dela na dosedanji osnovi, ki
 jo odklanjajo. Vidi se, da je stvar za 12.
 november še precej majava in da menda
 ne bo mogoče čisto ustreči tistim, ki se
 jim z volitvami v senat tako silno mudi.
 Na vsak način pa so potrebna še na-
 daljnja verodostojna pojasnila stvari z
 odločilnega mesta. Počkov.

Korak k demokratizaciji

Z veliko spremembo, ki jo je prinesel
 v življenje naše države sporazum z dne
 26. avgusta, se je zrak toliko »razčistil«,
 da ni treba več ob vsaki kritični besedi
 pogledati, če kdo ne prisluškuje. Odstra-
 njenih je bilo z visokih mest tudi nekaj
 Miloradov Nedeljkočev kova Srečko
 Srečković. Ministrski svet je poteril dr.
 Laza Markovića, da sestavi osnutek no-
 vega volivnega zakona. Hitro prehajajo
 poslci, ki bodo odslej v kompetenci ba-
 novine Hrvatske, na to banovino in se
 tam dogaja organiziranje novega politič-
 nega in gospodarskega življenja. Se za
 letos so napovedane skupščinske volitve
 po novem demokratičnem zakonu.

Vse to je bil prvi korak k demokra-
 tizaciji. Toda oglašajo se glasovi razli-
 čnih skupin, ki zahtevajo, da se ta pot ne-
 zadržno nadaljuje s snovanjem novih ba-
 novin z istimi pravicami, kakor jih imajo
 Hrvatji, z odpravo zakona o zaščiti drža-
 ve in izrednega sodišča, s pregledom pre-
 moženja političnih bogatašev itd.

Vlada sama priznava, da še dolgo ni
 storjeno vse, kar se more narediti, da
 bodo popravljene napake desetletnega
 nedemokratičnega vladanja. Zato bo prav
 v kratkem določila točen dan novih voli-

Odprite oči!

Kakor hitro so se nove demokratične
 razmere v državi nekoliko ustalile, je po-
 litično delo oživel na povsem drug na-
 čin od prejšnjega. Poklicani in nepokli-
 cani politiki in javni delavci slovenskega
 naroda so spet stopili pred ljudstvo, kajti
 na vidiku so nove volitve (v senat so že
 razpisane!), na katerih si naj ljudstvo
 izbere svoje nove zastopnike v skupščini.

Na nogo so se postavili — potem ko
 so jim izpodmaknili stolčke — predvsem
 nepoklicani, samo tako zvanji politiki in
 narodni delavci. Pričeli so namreč zopet
 »krmariti«, nadejajoč se zopetnega na-
 rodnega zaupanja. Zato so začeli prire-
 jati širom slovenske zemlje najrazličnej-
 še shode, sestanke itd., na katerih stre-
 šajo »iz rokava« svoje »zaslug« za —

se bo z našim gospodarskim dvigom, ki
 bo torej preselitvi brez dvoma sledil,
 dvignila tudi slovenska samozavest, ki je
 osnova, na katero bomo potem lahko
 gradili slovensko politično zrelost.
 Način, kako se bo preselitev izvršila,
 še ni določen, vendar kaže primer bal-
 tiških držav, da se to vrši zelo naglo.

te, na katere se bodo mogle pripraviti
 vse politične skupine. Nova vlada pri de-
 lu za demokratizacijo računa torej na so-
 delovanje z najširšimi ljudskimi množica-
 mi in njih zastopniki. Zato je na vrsti
 ljudstvo, da izreče besedo.

Vlada pripravlja nove politične zaka-
 ne, ki bodo omogočali ljudstvu, da bo to
 besedo izreklo. Dokler ti zakoni ne bodo
 objavljeni, so v veljavi še vsi stari nede-
 demokratični zakoni. Torej je še v veljavi
 sistem, ki je proizvajal razne Nedeljko-
 čev in druge politične bogataše. Zato so
 pač upravičeni glasovi, ki žele čim preje
 odpravo vsega tega sistema.

Z napovedjo skorajšnjih tajnih, enakih,
 proporcionalnih volitev, je vlada poveda-
 la, da priznava, da je edina moč in za-
 gotovilo demokratizacije res le ljudstvo,
 njegova politična moč in njegov odločilen
 vpliv v življenju naroda in države. Saj
 je — tista sila, ki je privedla razvoj do seda-
 njih uspehov in bo privedla državo do
 novih, do konsolidacije države na novih
 temeljih državljanske svobode, blagosta-
 nja — nenehne demokratizacije. —ski.

sporazum, in se bijejo po medaljastih pr-
 sih, češ spet smo rešili demokratično na-
 rodovo voljo, zaupajte nam tudi v bo-
 doče, ko bo zato nova prilika.

Očitno je, da so pri tem hote pozabili
 na prejšnja dejanja, kajti malo je onih,
 ki danes o stvari ne bi bili prav obve-
 šteni! Dejstvo pa je, da se taki ljudje še
 najdejo. — Tem in pa vsem drugim, ki
 si glede vsega še niso povsem na jasnem
 in se lahko dajo od »lepih« besed zave-
 sti, je treba reči, naj odpro oči.

Prišel je namreč čas, v katerem more
 ljudstvo svobodno zaupati svojim resnič-
 nim prijateljem in borcem iz njegovih
 vrst, tako da bo krmarjenje onih »na-
 rodnih delavcev« le krmarjenje v kal-
 nem.

To bo potem nova pot v bodočnost.
 Fš.

O vseh teh
 vprašanjih se bo treba še podrobno po-
 meniti, kajti prilika, da si Slovenci
 očistimo naše ozemlje vseh tistih, ki niso
 z nami usodno povezani, se ne bo več
 tako kmalu povrnila in bi bilo strašno
 škoda, če bi jo zamudili.

Še enkrat:

„Svoji k svojim“!

Že pred leti je začela Narodna odbrana z
 lepo akcijo, ki je imela namen opozarjati
 ljudi, da moramo podpirati le svoje, to je
 slovenske trgovce in obrtnike, da ne smemo
 podpirati tujca, ki pri nas zasluži velike do-
 bičke in zna samo tedaj naš jezik, ko pri-
 demo v njegovo trgovino, ki pa drugače za
 naše ljudi sploh imena človek noče uporab-
 ljati. V prav mnogih trgovinah je visel ličen
 napis: Svoji k svojim! To so vsi, —
 toplo pozdravili.

Pred nedavnim pa me je opozoril deželan,
 ki je prišel v neko naše slovensko mesto, na
 čuden pojav. Nakupoval je razne potrebščine
 in ugotovil na svoje nemajhno začudenje, da
 je imel slovenski trgovec blago iste vrste ne-
 primerno dražje od njegove, tujerodne kon-
 kurence. Tako se mu je zgodilo, da je šel
 v tako trgovino le vprašati za ceno, potem
 pa odšel do slovenske trvdke, ki mu je ra-
 čunala za predmet iste kakovosti, ki je bil
 cenjen pri nemški trvdki na 1250 din —
 1450 din. Ko se je mož začudil in čisto od-
 krito povedal, da je tu in tu vprašal za ceno
 ter da je tako velika razlika, mu je trgovec
 odgovoril: »Bomo pa tudi vam naredili isto
 cenole! In spustil mu je ceno na 1250 din,
 kakor je tuja trvdka računala.

Kaj sledi iz tega primera? Popolnoma ja-
 sno je, da je nemogoče od ljudi zahtevati,
 da iz čustva nacionalnosti plačajo 15 do 20
 odst. dražje pri slovenski trvdki, kakor pa
 pri tuji. Eden sam tak primer vrže najslabšo
 luč na vse naše trgovstvo in potem se ni ču-
 diti, če ljudje obračajo hrbet takim trvdkam,
 ker v današnjem času nihče ni tako bogat,
 da bo hodil k slovenskemu trgovcu, če ga ta
 nesramno oskubi. Kje imajo ti ljudje vest?
 To je oduševstvo na račun najobčutljivejše
 strani in plati vsakega človeka; ako ga bomo
 celo na tak način goljufali, potem pač ne
 moremo in ne smemo pričakovati, da bo za-
 vedel človek, na katerega se bo lahko v ne-
 varnosti natovoril del one odgovornosti, ki je
 potrebna v teh časih.

Sicer pa je takih primerov več. Saj je do-
 volj to, da sem plačal za navadno pero pri
 domači trvdki 75 par, a sem preje plačeval
 pri tuji trvdki 50 par! Joj, za 25 par se kre-
 gamo, bo rekel nekdo, ali smo malenkostni!
 Ni res, ne gre tu za 25 par, gre za to, da
 znaša teh 25 par točno 50 odst. cene, ki jo
 moram plačati pri tuji trvdki, ki pa pri istem
 peresu tudi svoje zasluži. Če je v stanju tak
 trgovec zaslužiti pri predmetu, ki stane 50
 par, kar 50 odst. več od drugega trgovca,
 kaj mi bo računati šele pri predmetu, ki sta-
 ne 100 ali še več dinarjev!

Brez ozira na to, da je to nesramno do
 skrajnosti, da je to oduševstvo prve vrste, ra-
 zen tega je to tak madež na človeku, ki se
 sicer izdaja za velikega nacionalista, ki ga ni
 mogoče izbrisati. In radi par garjevih ovc tr-
 pijo tudi druge poštene slovenske trvdke, ki
 niso ničesar zakrivilo. Slaba luč pada na vse.

Ta članek bodi resno svarilo onim, ki se
 jih tiče. Zbira se material in če se bodo taki
 slučajji ponovili, nam ne bo težko, priti s kon-
 kretnimi primeri in imeni na dan. Eko.

7 dni domačih vesti

9. oktobra je bilo pet let odkar je padel kralj Aleksander kot žrtev atentata. Njegova misel o močni združeni Jugoslaviji je dobila posebno v zadnjem času novih in odločnih braniteljev. Naj nam bo obletnica marseillske tragedije opomin in kajipot!

* **Umrli je v Mariboru nagle smrti** sodnik okrožnega sodišča v Murški Soboti Emil Kramer, star šele 53 let. Pokojnik je bil izvrsten jurist in je zlasti slovel po svojih humoristično-satiričnih verzih. Bil je tudi izvrsten šahist in se je udeleževal raznih velikih turnirjev.

* **Prešednik vlade D. Cvetković in predsednik bivšega senata dr. Korošec** sta bila v Skopju kjer sta govorila na zborovanju JRZ o notranjepolitičnih vprašanjih.

* **Bivši jugoslovanski poslanik v Pragi Protić** si je znal zaslužiti lepe denarce. Plače za svoje osebe si je dal izplačati v švicarskih frankih za katere je dobil 20—22 kč. Sam pa je izplačeval po uradnem tečaju 6½—7 kč za frank. Na ta način je »zaradil« 250—300.000 din na mesec. Seveda v škodo uradništva. Vse to so blagodatni polpretekke dobe, v kateri je demokracija in tiskovna svoboda le fraza.

* **Klub neodvisnih**, v katerem so združeni najagilnejši in najpodjetnejši izmed likovnih umetnikov Slovenije, je v nedeljo odprl 5. umetnostno razstavo v Jakičevem paviljonu. Zanimanje občinstva za razstavo je precejšnje.

* **Vojni invalidi so imeli v nedeljo v Zagrebu svoj kongres**, ki so se ga udeležili delegati iz vse države. Besedo je povzel tudi armijski poveljnik general Nedeljko. Sklenili so, da invalidi iz banovine Hrvatske izstopajo iz državne zveze in ustanove svojo posebno zvezo s sedežem v Zagrebu. Zborovanje je bilo končano z vzklikanjem kralju in državi.

* **Torpedni rušilec »Ljubljana«** je sedaj dokončan in ga je v nedeljo po vsestransko uspehi preizkušnji prevzela vojna mornarica.

* **Anglija se pričinja zanimati za jugoslovanski les.** Zdi se, da bo Jugoslavija stopila v izvoz lesa na poljsko mesto.

* **Mariborska carinarnica** je pobrala v mesecu septembru vsega skupaj 6 milijonov 405.027 dinarjev, od tega pri izvozu le 22.258 dinarjev. Depozitov je bilo 740.785 din.

* **Precejšnje množine sadja in grozdja** izvažata sedaj Jugoslavija v Nemčijo, v prvi vrsti na Dunaj. Doslej sta ji na trgu občutno konkurirali Italija, Madžarska in Bolgarska, Jugoslavija pa ima sedaj na razpolgo precejšnje množino vagonov, ki jih pošilja preko meje.

* **Vinska zadruga v Ptujju**, ki je pred meseci kupila delniško družbo »Vinario« za 450.000 dinarjev, je sedaj dovršila ureditev obširnih kleti poleg stare vojašnice.

* **Menda največja podeželska občina v Sloveniji je sedaj pobreška pri Mariboru**, ki šteje po najnovejših podatkih že 10.837 prebivalcev in 1485 hiš, večinoma prtljanih in enodružinskih.

Za gospodstvo nad Baltikom

Vse svetovno časopisje, posebno časopisje severnih držav z vedno večjim nemirni zasleduje naraščanje ruske moči in ruskega vpliva v Baltiskem morju. S smotno, pa tudi železno odločnostjo prevzema Rusija postojanko za postojanko, ki jih je bila po svetovni vojni izgubila. Država za državo, ki se je bila odcepila po revoluciji od bivše carske Rusije, se mora vsaj v strateškem oziru podrediti ruskim koristim in ciljem, ki so, o tem danes ne more biti nobenega dvoma več, gospodstvo nad vsem Baltiskim morjem. Razlika s carsko Rusijo je le ta, da se vsa ta »osvajanja« vršijo le strateško, to se parvi le z zasedbo nekaterih važnejših postojank, ki bi mogle tvoriti napadalna oporišča proti Rusiji. V notranjo politiko teh treh baltiskih držav se Rusija za sedaj še ne vmešava, čeprav ima v njih malenkostne narodne manjšine. (V Litvi le 6.5 odst., v Letonski 12 odst., v Estonski pa 8.3 odst.)

Estonska in Letonska,

ki sta za Rusijo najvažnejši, sta se morali prvi podrediti ruskih zahtevam. Dopusiti bosta morali utrditev nekaterih otokov in pristanišč ter v njih rusko posadko. Gre v glavnem za letonsko luko Liepajo, za estonska otoka Dagö in Oesel ter za estonsko luko Baltiski, torej za oporišča, ki so ob poti proti Leningradu.

Tudi Litva,

ki po odstopitvi Memela Nemčiji nima nikakega pristanišča več, bo morala dovoliti sovjetskemu četam prevoz v letonsko luko Liepajo. Zato pa dobi od zasedene Poljske področje Vilne, ki jo Litavci že dolga leta smatrajo kot svoje od Poljakov zasedeno prestolico. Toda Rusija si bo pridržala pravico, da ima v Litvi svoja vojaška oporišča.

Finska

sama po sebi menda ne vzbuja posebnega sovjetskega zanimanja, čeprav je bila tudi ona nekaj pod rusko oblastjo. Toda Finska je danes v posesti otočja,

ki tvori ključ za nadoblast v Baltiskem morju. Je to

Alandsko otočje,

ki leži ob vходу v Botniški in kar je še mnogo važnejše v Finski zaliv, v zaliv, na čigar koncu leži Leningrad. Kdor obvladuje Alandsko otočje, lahko z nezadostno silo zapre Rusom pot v svet. Alandsko otočje je že v zgodovini igralo silno pomembno vlogo.

Leta 1807 je Rusija zagospodovala prvič nad Alandskim otočjem,

ki so se jim morali Švedski odpovedati. In Rusija jih je pričela naglo utrjevati. L. 1829. so bili ti otoki že utrjeni, toda po Krimski vojni se je morala v Pariškem miru l. 1856. odpovedati utrjevanju. Toda razmere so se pričele zopet ostriti in že l. 1907. je Rusija zopet obvestila velike sile, da namerava otoko utrditi, kar je 1914 res storila. Po ruski revoluciji si je Alandsko otočje prilastila Finska. Toda tvorili so slej ko prej kamen spotike v mednarodni politiki. Za njih posest je nastal spor s Švedsko, ki jih je po narodnostnem načelu zahtevala zase, a jih antanta ni hotela izročiti Švedom pač radi Švedske Nemcem prijazne politike med svetovno vojno. Stvar je prišla pred Društvo narodov, ki je znova določilo, da morajo ostati Alandski otoki nevtrajni. Finska pa je dala Alandcem izredno široko avtonomijo, tako da tvorijo danes skoro državo v državi. Pokrajinski parlament voli svoje predsedništvo, ki samo predlaga pet kandidatov, izmed katerih postavi finski predsednik finskega vladnega namestnika na Alandskem. Poleg tega ima Alandsko otočje lastne finance in Alandci ne služijo v finski vojski. S tem stanjem se je tudi Švedska zadovoljila.

Alandci,

ki jih je kakih 25.000, so po narodnosti Švedski. Finska je dobila Aland samo kot naslednica Rusije, ter do teh otokov nima niti narodnostno niti zgodovinsko

večjih pravic kakor Rusija. Po tem pravu bi imela še največ pravic tu Švedska, ki pa se je temu otočju že dvakrat odpovedala. Alandci sami pa radi izredno važnega položaja svoje domovine za tri države menda sploh ne bodo prišli do besede.

Finska se brani.

Poslala je sicer v Moskvo svoje poslanstvo (stokholmskega poslanika dr. Poskivija) na razgovore, toda delna mobilizacija njenih čet ter izpraznitev Helsinkov in Viipurija ter drugih večjih mest dokazuje, da računata z vsemi morebitnostmi. V tem jo močno podpira tudi Švedska, ki se zaveda, da pomenja rusko sosedstvo že samo po sebi nevarnost ne le za samostojnost, ampak predvsem za družbeni red.

Nemci so se odpovedali

soodločanju v Baltiskem, preje »Nemškemu« morju. Nekateri časopisi vedo celo povedati, da je ta njihova odpoved vzbudila posebno med njihovo mornarico precej kritike. Pravijo celo, da je hotel admiral Raeder odstopiti, pa njegovega odstopa niso hoteli sprejeti. Pač pa so našle baltiske države in Finci zadnji čas odločne

zagovornike v Italijanih,

kar tem bolj preseneča, ker so Italijani ves čas zatrdljivi, da so bili oni tisti, ki so svetovali Nemcem naslonitev na Rusijo. Ne glede na to, da v Baltiku Italijani pač nimajo lastnih koristi, ki bi jih bilo treba braniti.

V italijanskih časopisih je izšlo v zadnjem času več člankov, ki so poudarjali protiboljševiško usmeritev fašizma, ki se v zadnjih dogodkih ni prav nič izpremenila. Zdi se, da je to pisanje Italijanov vzporedno s prizadevanjem za nevtralnost balkanskih narodov, ki jo tudi Italija sedaj, ko je turški zunanji minister Saradžoglu še v Moskvi, močno podpira.

Letonski zunanji minister o ruskem dogovoru

Letonski zunanji minister Munters je dal zastopnikom tiska o zadnji vzajemni pogodbi s Sovjetsko Rusijo izjavo, ki jo ponatiskujejo skoro vsi evropski listi. Med drugim pravi: »Evropski del Sovjetske Zveze razpolaga s tremi izhodi na morje, na severu preko Belega morja, na jugu preko Črnega morja in skozi leningrajsko luko. Ta luka je v strateško neugodnem položaju, poleg tega je tu morje zamrznjeno. V miru je ta položaj še znosen, v vojni pa bi mogel izzvati težave. Od tod je razumljiva težnja Sovjetske zveze, da okrepi svoj položaj v področju vzhodne baltike obale. Poleg gospodarskih momentov se torej pojavljajo še strateški. To naziranje je bilo izraženo že preje ob priliki dogovora Sovjetske Zveze z Anglijo in Francijo. Lastna sigurnost Estonske zahteva danes razjasnitev in preciziranje situacije. Dogovor o vzajemni pomoči s Sovjetsko Zvezo predvideva status quo (neizpremenjen položaj) na Vzhodnem morju. Odkar vse tuj države v svojih zunanjepolitičnih poročilih govore o možnosti vojne, je osnovna naloga letonske politike, da ne dopusti, da bi bila potegnjena v vojno. A z letonske strani se mora priznati, da bi zaplet Letonske v vojno mogel pomeniti tudi nevarnost za Sovjetsko Zvezo, ker imata Letonska in Sovjetska Zveza skupne meje.«

Romunija v novem položaju

Velika bližina Sovjetske Rusije je tudi Romuniji precej neprijetna. Da se izogne raznim neprilikam radi manjšinske politike je romunska vlada ponovno pozvala bivšo ukrajinsko narodno stranko v Romuniji, naj pošlje svoje delegate na pogajanja ali pa, da postavi konkretne zahteve. Vodstvo stranke je sestavilo spomenico, v kateri odgovarja na to ponovno vabilo romunske vlade. Spomenica obsega 20 točk:

Ukrajinska stranka zahteva, da se na poprišču kulturne politike takoj uvede ukrajinski jezik kot obvezni predmet v vseh ljudskih šolah v Ukrajini in Besarabiji, v vseh občinah, kjer se nahaja ukrajinska večina.

Dalje naj se dovoli ponovno izhajanje ukrajinskih listov.

Ukrajinci zahtevajo potem, da se vsaj štirje Ukrajinci imenujejo v vrhovni svet Narodne fronte, ter

da morajo biti župani v ukrajinskih vaseh in krajih Ukrajinci.

da se v Černovicah imenuje ukrajinski pomočnik mestnega župana.

Dalje zahtevajo, da se Ukrajinci, ki so

dovršili univerzitetne študije, postavijo v državnih in občinskih službah in

da se vrnejo na svoja mesta, v ukrajinskih mestih in občinah ukrajinski uradniki in učitelji, ki so bili premeščeni.

Romunska vlada je sprejela ta minimalni program.

Ko je bil novi romunski poslanik Dalidescu sprejet od Molotova in je izrazil romunsko zaskrbljenost radi zbiranja sovjetskih čet na romunski meji, mu je Molotov odgovoril, da je zaskrbljenost romunske vlade nepotrebna. Sovjetska

vlada je z zadovoljstvom vzela na znanje, da je romunska vlada dala ukrajinski narodni manjšini v Besarabiji in v Bukovini obsežne samoupravne pravice glede samostojnega kulturnega življenja. Sovjetska Rusija nima do Romunije nobenih neprijateljskih namer, marveč je njena želja, da ž njo živi v prijateljskih odnosih, kakor do sedaj.

Poročila o premikanju sovjetskih čet pa so pretirana. Večidel gre le za notranje pregrupacije, ki so v zvezi z novo organizacijo v zapadni Ukrajini.

7 dni po svetu

□ **Po raznih baltiskih pomorskih in zračnih oporiščih** bo Rusija vzdrževala armado kakih 150.000 mož.

□ **Estonska vlada** je odstopila.

□ **Iz Baltika** se je preseljevanje Nemcev že pričelo. Tisoči se vkrcavajo na nemške parnike in zapuščajo svojo doseženo domovino. Govori se, da se bodo preselili tudi Nemci iz Rusije, ki živijo v samostojni republiki in jih je cel milijon. Vendar se te vesti uradno še ne potrjujejo. Casopisje balkanskih držav je Hitlerjevo pobudo toplo sprejelo. Posebno v Romuniji so navdušeni.

□ **Zahodno od Norveške** je prišlo do spopada med angleškimi ladjami in nemškimi bombniki. Poročila Nemcev in Angležev si nasprotujejo. Nemci poročajo, da so zadeli dve angleški ladji, Angleži pa to zanikavajo in trdijo, da so sestrelili 4 bombnike.

□ **Francoške torpedovke** so po francoskih poročilih potopile eno nemško podmornico.

□ **Memel** bo po poročilih nekaterih listov ruska svobodna luka.

□ **V Črnem morju** je bila potopljena angleška ladja »Avienmore«. Romunski listi sodijo, da je to delo nemške podmornice.

□ **V bližini polotoka Floride** v Ameriki so videli tujo, najbrž nemško podmornico. Ameriške ladje so dobile nalogo, da jo ujamejo.

□ **V Slegfriedovi črti je bajte povodenj** prisilila nemške vojake, da so pričeli zapuščati utrde. Te vesti, ki jih prinaša agencija Havas, Nemci odločno zanikavajo.

□ **Rusija ima več podmornic**, kor katera koli država na svetu. Več kakor Nemčija in Japonska skupaj, je izjavil Voronšov 24. julija zastopnikom tiska. — (Cit. po »Večerniku«).

□ **V Romuniji snujejo bajte vlado** narodne sloge.

□ **Daladier** je na zadnji Hitlerjev govor z mirovno ponudbo odgovoril zanikalno. Govoril je o ostrih ukrepih francoske vlade proti komunistom. O nemški zunanji politiki je rekel: »Nemška propaganda pravi, da je sedaj šlo za Gdansk, za koridor, za nemške manjšine in da je Nemčija zato pogazila Poljsko, ker je hotela služiti miru. Toda ta povest je že dolga. Za Avstrijo je prišla Češkoslovaška, za Češkoslovaško Poljska. Po tej poti bi tudi Francija in vsa Evropa mogli kdaj pasti v najstrašnejšo sužnost. Zato nemškega miru ne moremo sprejeti, ker je samo mir nasilne nadoblasti« (cit. po »Slovencu«) Francija bo nadaljevala vojno do popolne zmage pravice.

□ **Vesti, da bi Roosevelt posredoval** med demokracijama in Nemčijo se iz Washingtona odločno zanikavajo. Tam pravijo, da je Roosevelt že enkrat skušal posredovati pa so njegovo posredovanje prav ti odbili, ki se danes za to posredovanje potegujejo.

□ **Češkoslovaško vlado** so sestavili v Londonu. Predsedoval ji bo bivši predsednik dr. Beneš, ki je že l. 1918 predsedoval eni češkoslovaški vladi, ki je bila sestavljena v inozemstvu. Zunanji minister bo bivši pariški poslanik Osuski. Tudi svojega vojnega ministra že ima ta vlada.

□ **Zadnja poljska četa** se je udala 6. okt. pri Kocku, vzh. od Lublina. Orožje je položilo 8.000 vojakov pod poveljstvom generala Kleberja.

□ **Švedska vlada** je odredila delno mobilizacijo.

□ **V Indiji so kronali novega dalaj-lamo** (verskega poglavarja budistov). Deček ima šele pet let.

□ **Balkanski blok se snuje**. Po veliki zasluzi Jugoslavije so se odnosi med Madžarsko in Romunijo tudi že toliko uredili, da lahko že govorimo o snujanju čem se bloku. Vsi balkanski narodi imajo isti cilj: nevtralnost.

□ **V Franciji so aretirali veliko število komunističnih poslancev**. Nekaj med njih mi njihov voditelj Thorez jih je pobegnilo.

KULTURNA OBZORJA IN FILMSKI TRAK GOSPODARSTVO - ZA ŽENO IN DOM

Gorki, Rolland, Cankar — njih ljubezen in sovraštvo

Kdo je ljubil človeštvo in ljudi bolj kakor ti trije? Pošiljali so svoje junake na dno življenja »reševati« ovce. Njih ljudje, ki so jih obdali z največjim razumevanjem in ljubeznijo, so bili — potepuhi, malharji, celo vlačuge... Vse človečanska ljubezen Francoza Rollanda je prestopala meje narodov in držav, njegovi junaki izgubljajo svojo narodno karakteristiko, da so lažje ljudje, čim bolj ljudje. Toda kakor si ti trije možje ljubili, so tudi sovražili. Baš radi svoje ljubezni so zasovražili vse, kar je stalo tej človečanski ljubezni na poti. Kolikokrat je bilo zavrženo in obsojeno geslo: »Cilj posvečuje sredstva« kot nekaj nečloveškega, barbarskega. In R. Rolland, najhumanejši in najkulturnejši Francoz, je napisal: »Kdor ljubi cilj, ljubi sredstva.« In kako strastno je pozival: »Brez pomena so prekanja, ali naj se uporablja nasilje ali ne. Gre za to, da se združijo vse sile — nasilje in nenasilje — v blok proti bloku vseh nazadnjaških sil.« Vseh besed, ki jih je izrekel Gorki o sovraštvu, niti ne moremo tu zapisati. Rečlo bi se nam, da smo barbari. Take besede najdemo le v slovarju političnega

fanatika. Le nekaj stavkov naj citiramo: »Če se sovražnik ne vda, bo uničen. — Humanizem (ideja človečnosti) delovnega ljudstva zahteva neugasljivo sovraštvo proti... (naštevaj posamezne družbene sloje z ne baš lepimi pridevniki)... proti vsemu, kar prizadeja trpljenje, proti vsem, ki žive na račun tega trpljenja.« Neka Cankarju posvečena številka »Doma in sveta« je prinesla Cankarjevo fotografijo iz zadnje dobe njegovega življenja. Čudovito je podobna tista podoba — Gorkemu. Nazaj počesani lasje, uporni brki, visoko čelo, predvsem pa veliki gubi proti kotu ustnic. Iz obeh obrazov je sijalo veliko razumevanje življenja in strogost, le Cankarjeve oči so bolj mile in nemoške... Koliko podobnih ljudi srečamo v Gorkijevih in Cankarjevih knjigah! In — kaj je bil »Hlapec Jernej« s svojimi štiridesetimi leti robotanja drugega kakor v dejanje presajene Gorkijeve »barbarske« besede? Tudi v »Hlapecih« nastopajo isti ljudje, ki jih naštevava Gorki z nelepimi pridevki v svojih spisih. Gorki, Rolland, Cankar — ti ljudje so znali čudovito ljubiti in sovražiti! —cz.

Ambib — potujoča knjižnica

Prva strokovna organizacija, ki si je ustanovila svojo potujočo knjižnico, je poštarska. Ambib — to je ambulanta knjižnica! To sijajno misel je sprejel poštarski kongres v Splitu. Knjižnica je razdeljena v 34 kol, ki bodo potovale iz mesta v mesto, od pošte do pošte in vsak član Zdrženja bo imel pravico do izposojanja knjig brezplačno. In to niso z vseh vetrov naberačene stare knjige, temveč le nove knjige najboljših avtorjev. Po vsej Jugoslaviji bodo potovale in se brale Cankarjeve novele, Kranjčevi in Ingoličevi romani, Vorančeva »Požganica«, Prešernove in Župančičeve pesmi... Med avtorji so imena pisateljev: Sinclair, Alfred Adler, Traven, Gorki, Kisch, Sig. Freud, Jack London... Vsak izmed sedmih odborov organizacije bo dobil od centrale v Beogradu 5 ali 6 serij po okrog 20 knjig (skupaj torej okrog 700 knjig). Ta odbor bo urejal izmenjavo teh svojih serij med pododbori, po desetih mesecih pa bo vse serije vrnil centrali, ki mu bo poslala nove serije. Vsekakor je Ambib nov in razveseljiv pojav, posebno še, ker si je postavil točno opredeljen namen in delovni načrt. Za moto — posvetilo pa si je zapisal Gorkijeve besede o knjigi in čitanju: »Čim več sem bral, tem bolj sem spoznaval svet... Knjige so združile vso deželo v želji po boljšem življenju...« —ski.

Film o Zolaju

Slovenci smo imeli v zadnjih desetih ali petnajstih letih le malo možnosti, da si izobrazimo svoj okus na dobrih filmskih delih. Kar smo morali sprejemati, je bilo daleč pod svetovno višino filmske industrije in umetnosti. To pa zato, ker smo bili absolutno navezani zgolj na filmske produkte ene same države, v kateri pa je umetniška višina filmov vedno bolj padala. Šele v prav zadnjem času smo dobili nekaj filmov, ki so nam po-

kazali, kje je že danes filmska umetnost v Evropi. Film, ki ima vso pravico, da se imenuje umetnina, je »Vest človeštva«, ki ga je postavila na platno ameriška družba Werner Bros. Zdi se, da si bomo morali ime te firme vtisniti v spomin, kajti po tem, kakor tudi po nekaterih drugih filmih nam pričena vzbujati zaupanje. »Vest človeštva« je film, ki opisuje življenje, delo in borbo francoskega pisatelja Zolaja od mladeniških let, ko se s prijateljem Cezanom bori z bedo, pa do viška pisateljske in borčevske slave ter smrti. Zajeti vse dolgo življenje pisatelja v pičlih dveh urah, stavi na režiserja in posebno na igralca težke naloge. Oba sta jim bila kos. Zdi se, da tak film, ki zajema cela desetletja, ne more biti dramatičen, ali pa mu mora manjkati tista neprekinjenost, ki je za prikazovanje dolgega življenja potrebna. Ta problem se je tu sijajno rešil. Večji del podarka se je strnil okoli znamenitega Dreyfussovega procesa, ki tvori tisti višek, h kateremu se vse dejanje vedno bolj naglo stopnjuje, dokler se ne povzpne do znamenitega Zolajevga zagovora pred sodiščem, da potem naglo pada. In vendar se film ne bi smel imenovati zgolj film o Dreyfussu, ki igra kljub vsemu le podrejeno vlogo. Zolajev interpret Paul Muni je znal v maski in igri tako dovršeno prehajati iz enega obdobja življenja do naslednjega, da je vsa celota trdno povezana. Prav nič ne moti, da nas mestoma spominja na film o Pasteurju. Ta film o Zolaju se mi zdi naravnost klasičen primer modernega umetniškega filma, ki bi ga človek lahko uporabil kot šolski vzgled za razliko med gledališčem in filmom. Skoda, da nam prostor ne dopušča o tem vprašanju daljših študij. —jad.

Napačni poklic...

Nekaj minut zadrege je bilo okoli hiše in ljudje so slišali nekaj pokov. »Policija je ustrelila razbojnika!« se je reklo. Potem so ljudje govorili o razbojniku. Trije paglavci so bili najbolj živahni in razbojnika so celo občudovali in smilili se jim je. »Ah, bedak! je nekdo rekel jezno. »Bedak je bil! Mar bi si drug poklic izbral in bi danes ne streljali drugi nanj...« —ko.

TERJATVE

Miško Kranjec

Terjatve spadajo med tiste zadeve, ki bi jih bilo potrebno pretresati na mednarodni konferenci zadolžencev, kakor na mednarodnih konferencah pretresajo vprašanje razorožitve. Seveda ne s takim uspehom, zakaj dočim nekateri odposlanci pretresajo način razorožitve, se tisti, ki se jih ta konferenca tiče, še dalje oborožujejo in tovarne za orožje in municijo so edine tovarne, ki ne odpustajo delavstva. Če bi se pa sklicala konferenca za terjatve, bi morala imeti vse-kakor več uspeha. Kajti tak uspeh, kakor ga doživljajo razorožitvene konference, bi nas privedel samo v še večji krah, kakor so nas privedle razorožitvene konference. Potrebno bi bilo, da se nekaj ukrene v tem važnem vprašanju. Kajti, čedalje bolj sem prepričan, da terjatve ne zadevajo samo mene, temveč večji del človeštva. Kmeta, delavca, obrtnika, uradnika, trgovca, da, celo k našemu župniku se je že potrudil eksekutor. Vendar župnike lahko izvzamemo, ker je to edinstven primer in ga zaradi tega ne gre posploševati. Morda se je že tudi kakemu tovarnarju pripetilo, da so mu pošlali eksekutorja, a ga kljub temu ne moremo sprejeti niti v društvo dolžnikov, niti ga pripustiti na kako konferenco. Če bi se torej ustanovilo kako društvo ali sklicala konferenca, mislim, naj bi na to

konfrenco prišli samo res pravi ljudje, ljudje stiske in potrebe, ne pa tudi tisti, ki lahko plačajo, pa nočejo. Ne vem od kdaj so te terjatve v zvezi z jesenjo. Res pa je, da se jih največ nagradni prav na prvo lepo jesen. Saj bi nam bile enako dobrodošle bodisi poleti, bodisi pozimi, še ljubše morda celo spomladi. Dejstvo pa je, da se začnejo grmaditi na naših mizah od začetka septembra dalje, se nadaljujejo ves oktober, dokler novembra vse zadeve ne prevzame odvetnik in je sodišče ne reši. Kajpa, nikdar nam ne pride prav v jeseni, ko se ptice selijo in se tudi v nas porodi prevelika želja: odpotovati iz te solzne in hladne doline v kraje večnega sonca, pustiti tu vso bedo in trpljenje in zlasti terjatve, in kje na jugu ob reki Nilu ali v Mezopotamiji preživeti prezimovanje ter se nato spomladi zadovoljen in zdrav vrniti. Večkrat že sem premišljal, kako vse drugače bi bilo na svetu, če bi imel človek peruti. Ti grenki sistemi, ki nas zdaj dobijo in oklepajo, bi odpadli tisti dan, ko bi se človek lahko dvignil med oblake. Če ti ne bi ugajalo tu, bi skratka odšel. Zdaj pa je tako, da prav tisti dan, ko se spravimo na prijetno poslednje jesensko sonce in drémuckamo pred hišo kakor mačke, pride najprej poštar in prinese kup pisem. Spomladi so nam pisma edini prijatelj v samotji, jeseni pa nas že prihod poštarja navda z bojaznijo in celo z grozo. Ali nam prinaša vojno ali pa cel kup pisem s terjatvami. In ko človek

Gostilničarska pivovarna v obrambi svoje pravice in časti

»Edinost« je že dvakrat, in sicer lani dne 30. julija in letos dne 6. maja, obširne poročala o tem podjetju, ki je za slovenske gostilničarje ko za našo dobro skupno stvar gotovo zelo pomembno. Kakor navadno vsaka dobra domača stvar, je tudi Gostilničarska pivovarna Laško morala pretrpeti mnogotera nasprotstva. Posebno hudi in nevarni nastoki in napadi na njo pa so prihajali iz Zagreba po nekem Gvidu Mayerju, ki se je izdajal za stoođotnega arijca, o katerem pa so pozneje dokazali, da je stoođotsten dunajski žid, ki je — v interesu pivovarniškega kartela — skušal naše mlado industrijsko podjetje na mah ubiti ali vsaj iztrgati iz slovenskih gostilničarskih rok z velikimi denarnimi sredstvi in z razširjanjem neresničnih slabih vesti o njem. Na našo sramoto so mu pri tem pomagali tudi neki domači — milo povedano — narodni izpozabljeni, ki si jih je treba dobro zapomniti. Že zadnjič smo naglasili, da je obramba Gostilničarske pivovarne d. d. Laško naša skupna narodna zadeva. Začudili smo se, da je razdiralno delovanje proti mladi domači industriji v urejeni državi sploh mogoče,

in nismo mogli verjeti, da bi tako škodljivo gonjo kdo mogel in hotel ščititi za judežve groše... Uprava Gostilničarske pivovarne Laško je končno tožila Mayerja in njegove zaveznike. Nedavno je bila razpisana obravnava pri pristojnem sodišču, ki se pa ni vršila. Toženec se je namreč še pravčasno popolnoma vdal in po svojem zastopniku dr. Fettichu ponudil poravnavo. Zagrebški dr. inž. Gvido Mayer se je obvezal, »da se v bodoče v nobenem oziru ne bo več vmešaval v delovanje Gostilničarske pivovarne v Laškem in da ne bo več nakupoval ali skušal nakupovati njenih delnic, niti osebno, niti po svojih dosedanjih zaupnikih Trebarju in Confidentiju, niti po kakih drugih zaupnikih.« To Mayerjevo izjavo je sopsodpisal zastopnik Trebarja dr. Lulik. Mayer je moral prevzeti vse stroške, ki niso bili majhni, tudi stroške zastopnika tožiteljice in stroške svojega ter Trebarjevega zastopnika. Ta grda stvar je tako »spravljena« s sveta. Gostilničarski pivovarni d. d. Laško želimo za naprej bolj mirno in čim bolj uspešno delovanje A. Z.

Za dežjem mora sonce priti!

Ali smo letos s pozno trgatvijo pravo pogodili?

Vsako leto priporočamo kar najbolj pozno trgatve. Kadar pravo pogodimo, namreč radi možnosti trajno nestanovitnega vremena jeseni, ki lahko trgatve močno okrne, smo sami najbolj zadovoljni, ker smo nekaj res koristnega svetovali. Nasprotno je ob muhavem jesenskem vremenu, ko se sami tolažimo samo s tem, da jih je itak razmeroma malo, ki kaj dajo na naše vsakoletne »dobre nasvete«... Vremensko prerokovanje je sploh nehalno. Letos smo pa vendar — upamo — zopet enkrat pravo pogodili. Brez tveganja ni naprednega kmetovanja. Pa smo se že močno bali, kaj bo in kako se bomo kaj spogledali, če se še bolj zavleče deževno jesensko vreme iz preteklega tedna. Lepi jesenski dnevi omogočajo pozno trgatve, ali vsaj tisto »uradno trgatve« — za okolico Maribora z začetkom 9. X. —, ki obeta tokrat mnogo čisto posebnih dobrot in užitkov. Naj bi se tako vreme — ko to pišemo, je vedro — zavleklo tja v konec novembra!

Korajžni gospodar »Kreftovega vrha« v Murščaku je pravkar pisal svojim mariborskim prijateljem »četrkarjem«, ko se je zadnje deževno vreme že poslavljalo, novo deževje pa zopet pojavljalo, tole: »Vreme vinogradnikom nagaja, Slaba volja nas obdaja. Treziko pa bomo počakali, Makar grozdje v snegu bomo brali.« Kdo bi bil vremenski prerok! A. Z.

Po dnevih grozdja

Sladko je res bilo. In čedno. Pa poceni: kg grozdja samo 3 din. Povrh tako ljubezniva potreba. Toda te drobte je bilo mnogo premalo. Prav zato mnogo premalo, ker prave drobte ni človeku nikoli dovolj, kaj šele preveč. Mariborski dnevi grozdja so nam prinesli samo kakih 5000 kg najzlahnejšega sadu naših sončnih gorc. Pa kaj je to za veliki želodec prebivalstva »Velikega Maribora«!? Samo pičlih 100 gramov ali pičlih 10 dekagramov na osebo. To je samo kakih 40 do 50 jagod, če niso preveč debele.

Tega se ne nazoblješ, seveda niti enkrat. V Zagrebu so dnevi grozdja tudi že končani. Prinesli so Zagrebčanom blizu 200.000 kg sladkega grozdja, torej na osebo dober kg goriškega sadu. To se pa že precej pozna in nekaj zaleže. »Veliki Maribor« bi ga po tem merilu moral dobiti dobrih 6 vagonov ali 60.000 kg, to je več ko desetkrat toliko, kolikor so mu ga prinesli letošnji dnevi grozdja. Pa tudi to bi bilo še mnogo premalob ob zadostnem upoštevanju gospodarskega in zdravstvenega pomena dobro organizirane grozdne akcije.

sprejme pisma, jih sicer lahko odloži za dan, celo za dva dni, ker sluti, kaj je v njih, toda nekoč jih mora le odpreti. Vsakogar, ki ima s pismi mnogo opravka, spoznamo po prvi kretnji, da so v pišmi terjatve. Samo odpre list in ga že zapre. Niti ne pogleda vsote, za katero ga terjajo. Potem spravi pismo ad akta, ne da bi mnogo premišljal o vsem. Saj res, kdo bi bil danes še tako naiven, da bi se dolgo razgledoval po terjatvenem pismu, s katerim ne ve kaj začeti. Samo kmetje preberejo pismo z vso natančnostjo in celo majhno ravednostjo. Pokličejo vso družino na posvet. Družina stoji okoli mize, oče pa drži v rokah pismo, namrgodi obraz kakor pred nečem važnim in potem začne: »Tukaj stoji, vsaj zdi se mi, da moramo plačati.« In da je res tako, da ne bi bilo pomote, vzame v roke pismo tisti, ki je najbolj kos branju in potem doslovnno prebere od prve črke pa do zadnje. Zena med posvetom reče: »Najbolje bo, če stopiš tja in poveš, da ne moremo plačati. Naj počakajo, da kaj prodamo.« Zdaj se pa možu spet naguba čelo. »Zakaj pa prav jaz?« »Lej ga, saj si ti gospodar.« Na to gospodar zmore drugega, kakor da zaničljivo pljune. S tem je posvet končan. Naposled pa vendar stopi do tajnika, ki naj napravi za dva dinarja, ali za pet, kakršno že ima takso, prošnjo, da ne morejo plačati. Potem sledi vse drugo. To pa že ni važno. Kajti, ko nastopi eksekutor, se začne poslednje dejanje. Ekseku-

torji imajo sicer predpisano, kaj smejo in česa ne smejo, a se prav malo menijo za predpise, vzamejo, kar je pač pri hiši. Kravo, tele, svinjo, kokoš, zrnje. Tako je s temi terjatvami. Najlepše mesec jeseni, ko sije poslednje sonce, da bi se človek poslednjic ogrel, ti pokvarijo s terjatvami. Vsak dan te pozdravita dve pismi; z malenkostmi: sto dinarjev, dvesto petdeset in tri do tisoč, ali pa čez. Pisma se zbirajo kakor lačni gostje in čakajo na polici, ali v miznici, kdaj jim boš blagovolil posvetiti nekaj pozornosti. Toliko časa zavlačuješ, da pride drugo z odvetniško grožnjo, in dokler ne pride tretje z 8-dnevnim rokom. Samo denarja od nikoder. Na to nihče ne misli, da hočeš tudi ti živeti in vsaj enkrat na dan jesti. Pa še gre poleti, ko raste solata in drugo povrtje, tudi v prvi jeseni ni prehudo, saj je dovolj sadja. Toda takole oktobra se začno vse bridkosti tistih, ki morajo skrbeti za družine. Privezan si na sobo, po travnikih in gozdovih ni več gob in čeprav je res, da je sol poslednje čase cenejša, od same sò li tudi ne boš živel. Za življenje je potrebno še mnogo, mnogo drugega. Zato se mi zdi nujno, da skličemo konferenco, seveda samo tisti, ki nas neprestano terjajo. Ta konferenca naj bi tudi bila vsaj malo uspešnejša kakor so vse druge konference. Prvo, kar naj odpravi, je, da odpravi vse terjatve, o drugem pa bomo potem lahko mirno govorili.

„Lama“ nova modna in konfekcijska trgovina

Maribor, Jurčičeva ulica 4

Vabimo Vas na brezobvezen ogled trgovine. Vodili bomo volno, ročna dela, nogavice, pletenine, perilo za dame in gospode, plašče, obleke, klobuke itd. po solidnih cenah.

Priporočamo se in jamčimo za solidno postrežbo.

„Lama“, Jurčičeva ul. 4

Oglejte si našo bogato zalogo!

Ker smo o tem tudi že mi marsikaj povedali, ni treba vsega tega ponavljati. Že zdaj — po končanih skromnih letošnjih dnevih grozdja — je treba začeti s pripravami za prireditev dnevov grozdja prihodnjega leta. Dosedanja izkustva je treba pametno porabiti. Samo Zveza gospodinj, ki smo ji srčno hvaležni za dosedanja dobra prizadevanja, je — mislimo — mnogo premalo. Vsi moramo sodelovati: občine, kmetijski sveti, organizacije potrošnikov, vinarske, sadjarske in sploh kmetijske organizacije, ne naposled vsa oblastva in vsa narodna društva, potem častnikarstvo in končno vsak posameznik vsaj z dobro besedo in dobro voljo! Pamtno: Brez pravega sodelovanja vinarjev samih ne bo boljših plovov!

Andrej Žmavc.

Lesni trg v Sloveniji

V Ljubljani je imel te dni Osrednji lesni odbor pri Zvezi trgovskih združenj sejo, na kateri je bilo podano obširno poročilo o položaju na lesnem trgu v Sloveniji. Ugotovilo se je, da je glavna ovira za to, da se izvoz ne more popraviti, iskati v pomanjkanju vagonov, kaže pa, da bo tu kmalu bolje in da bo železniška uprava lahko dala več vozil na razpolago za izvoz.

Kar se tiče cen, pravi poročilo, da so se ustalile in da ni opaziti večjega nihanja. Vendar morajo biti naši lesni trgovci v tem pogledu disciplinirani, posebno sedaj v teh nestalnih časih. Z ozirom na sedanji položaj je bil storjen sklep, da se pri izvozu vedno vnaprej zahteva plačilo blaga, da bi se na ta način preprečila razna neljuba presenečenja in trgovci obvarovali velike škode. Narodna banka namerava tudi v trgovini z Madžarsko odkupiti klirinške nakaznice, kakor je to pri izvozu v Italijo, to pa zato, ker je naš klirinški saldo že zelo narasel in morajo izvozniki dolgo čakati na denar.

Na seji se je obširno razpravljalo o nelegalni trgovini, ki povzroča veliko škodo našim lesnim trgovcem. V interesu države je, da tu oblastva odločno posežejo vmes in zatro nelegalno trgovino.

DOPISI

Rogaška Slatina

Ustanovitev salonskega orkestra. Tukajšnje agilno pevsko in prosvetno društvo »Sloga« je ustanovilo pretekli teden salonski orkester, ki se za bližnjo zimsko sezono že pridno pripravlja. Ustanovitev prepotrebne orkestra, ki bo stalna ustanova, je za naš kraj velikega pomena, saj je tako izpolnjena vrzel, ki smo jo čutili ob raznih prilikah. Novo ustanovljeni orkester bo gojil tudi plesno glasbo, kar je za razne zimske plesne prireditve velike važnosti. »Sloga« bo začela v bližnji bodočnosti tudi z dramatskimi predstavami, dočim se pevske vaje že pridno vrše. Razen kulturnih prireditev ima v načrtu letos prirediti tudi Silvestrov večer, da ne bo ljudek ob prehodu iz starega v novo leto dolgčas.

PAZITE NA AVTOMOBILISTE!

Popravite cesto! Banovinska cesta od gostilne Kolar (Hvalec) do Tržišča, posebno do steklarne, je že celo dobo v tako škandaloznem stanju, da tega ni mogoče dovolj ožigostati. Kotanja pri kotanji, velike globoke luknje, da izgleda, kakor da je bila cesta bombardirana z najtežjimi bombami. Te luknje opazujemo že vrsto let, ob rastočem avto-

Konec je poletnih oblek - jesen je tu

Burja, dež, megla in hladni dnevi nam naznanjajo, da je konec vročih dni in da prihaja hladna doba. Kdo ne pozna megle in dolgočasnih jesenskih dni? Morada še tu in tam izdatneje posije sonce, toda če nismo toplo oblečeni, nas že zebeta.

Treba bo odpreti skrinje in shrambe, kamor smo spomladi s takim veseljem zmetali toplo obleko. Če pa jo je vzela lanska zima, pa je skrajni čas, da pričnemo misliti na novo. To ni prijetno, ker topla obleka in obuven je vedno dražja od poletne. Toda nič ne pomaga, mraz nas bo prisilil k nabavi, in čimprej bomo pričeli misliti na to, tem lažje bo šlo. V naglici še človek nikoli ni kaj prida kupil. Zato vse počasi in ob pravem času.

Kar je pa še od prejšnje jeseni in zime uporabljivo, pogledjmo takoj in izvršimo

potrebna popravila, kajti v tem pogledu smo si pač vsi enaki, da na pomlad zimskih stvari ne damo popravljati in jih shranimo kar podrapane ali celo umazane. Čevlji čez poletje radi splesnijo, posebno če smo jih shranili vlažne, in postanejo tudi trdi. Najprej jih temeljito zdrgnimo z ostro krtačo, nato pa umijmo z mlekom. Nato segrejmo malo ricinovega olja, pomačkajmo vanj vato in zdrgnimo usnje. Včasih pomaga to zdravilo že prvič, včasih pa je treba postopek ponoviti čez 1—2 dni. Trde podplate, ki se radi lomijo, pa namažemo z lanenim oljem. Paziti pa moramo, da ga ne spravimo na gornje usnje, ker tedaj prične pokati. Dobro sredstvo zoper trde, posebno nove podplate je tudi koštrunov loj, ki pa tudi škoduje vrhnjemu usnju.

KUHINJA

Kumare s smetano. Kumare pripravi kakor za navadno solato. Potem jih potresi z drobno sesekljanim česnom in poprom. Polij jih s kislo smetano in zelo malo kisa.

Orehovi polmeseci. 15 dkg sladkorja, 8 jajc, malo limonove lupine tolci, da se prav dobro speni, prideni žlico vode, potem tolci še v vroči vodi, da se segreje; zopet tolci na hladnem, da se popolnoma shladi; zdaj zamešaj prav rahlo s kuhalično 15 dkg moke in 7 dkg raztopljenega presnega masla. Namaži na papir, položen na pločevino in peci v srednji vročini. Pečenopovezni s papirjem vred na desko, opraseno z moko, odtrgaj papir in prereži; eno polovico namaži z masleno orehovo kremo, pa z drugo pokrij in oblij z ledom; razreži na polmesece. Krema: mešaj 15 dkg presnega masla, 1 jajce, 15 dkg sladkorja, malo cimeta, limonove lupine in 15 dkg fino zrezanih ter z enim beljakom stolčenih orehov.

Kumare s krompirjem. Olupi 3 ali 4 kumare, skrhaj ali nareži jih na listke in potresi s soljo. Olupi in skuhaj v slani vodi kakih 8 krompirjev. Zdaj deni v kozico 2 žlici masti, žlico drobno zrezane čebule in kosček sladkorja. Ko zarumeni, prideni 2 žlici moke, ko tudi ta zarumeni, prideni rahlo ožete kumare; par žlic kisa in vode od krompirja. Krompir drobno stolci in ga tudi prideni; dobro premešaj in pusti, da malo prevre. Končno prideni

še malo popra in fino sesekljane ali strtega česna in, če treba, še malo soli in kisa ali tudi par žlic kisle smetane.

Zdrobovi krapci. Na dobri kavni smetani, kateri prideni malo vaniljevega in še drugega sladkorja, gosto skuhaj četrt litra zdroba, nato mu primešaj rumenjaki ter namaži zdrob pol prsta debelo na mokro desko. Na pol shlajenega zreži kot krape in jih obrni; polovici izmed teh deni v sredo malo marmelade, z drugo polovico pa jih pokrij tako, da pride spodnja mokra stran v sredo. Povaljaj jih v raztepenem jajcu in drobtinah, v maslu ocvri in potresi s sladkorjem.

Praktični nasveti

Za koliko kokoši zadostuje eden petelin? Doslej smo se za to vprašanje malo brigali, četudi je velike važnosti za uspešno rejo kokoši, da imamo zadostno število petelinov. Na malih kmetijah, kjer rede po štiri do šest kokoši, je en petelin skoro odveč, če dobimo lahko jajca za valitev od drugod. Petelin pripomore le posredno, da nosijo kokoši jajca pridno, in sicer s tem, da jih vodi okoli ter vabi in draži k iskanju krme. Kokoši brez petelina ne iščejo nikdar tako pridno živeža. Koliko kokoši more petelin oploditi, to se ravna v glavnem po plemenu in po krmi, ki jo dobiva. Pri vročekrvnih plemenih in dobri krmi zadostuje za 15—20 kokoši en petelin, pri težkih in hladnokrvnih pa se mora rediti en petelin na deset do dvanajst kokoši.

Sobota Čeh, ravnatelj Kovačič in ves šolski odbor ter učni zbor. — Po končani svečanosti se je takoj začel redni pouk. Učencev je približno 30.

Puconci

Pred nedavnim je prišlo ob prehodu železniške proge, ki teče iz Sobote proti Goricki, do majhnega karambola. Lokomobila mlatičnega stroja je vsled goste megle in nezavarovanega terena trčila v lokomotivo vlika. Sunek pa je bil k sreči lažjega značaja in ni zahteval nobenih žrtev.

Kmetijski fantje in dekleta iz Markišavca in Nemšavca so preteklo nedeljo priredili na dvorišču gostilničarja Kumina v Markišavcih ljudsko igro M. Komanove: Prisega o polnoči. Igra, ki ji je prisostvovalo kljub nestalnemu vremenu ogromno ljudi, je uspela moralno in gmotno. Izmed igralcev sta se posebno dobro »odrezala« Carni Marija (Anka) in Kūčan Janez (Kopitnik); ugajali pa so domala vsi (okrog 20 sodelujočih!) — S to igro je bil v že omenjenih dveh krajih postavljen dober temelj nadaljnega prosvetnega dela med kmetjsko mladino.

OGLAŠUJTE V »EDINOSTI«!

Novice po svetu

□ Hitler je imel pred nemškimi državnim zborom velik govor. Predlagal je mirovno konferenco, v kateri bi se potrdilo sedanje stanje in vse dosedanje nemške osvojitve. Nemčija je pod tem pogojem vsak hip pripravljena, da sede za mirovno mizo. Posebno važna je Hitlerjeva izjava o drobcih nemške narodnosti, ki se ne dajo držati in bi tvorili stalno nevarnost za nadaljnje spore. Vse te drobce na vzhodu in jugovzhodu Evrope bo nemška vlada v dogovoru z rusko vlado preselila v novo osvojenе dežele.

□ Pri otvoritvi vojne zimske pomoči je Hitler zopet govoril in znova stavil svojo mirovno ponudbo. Sicer pa je Nemčija pripravljena, da vojno nadaljuje in da v tej vojni zmaga.

□ Južni Tirolci se že selijo nazaj v Nemčijo.

□ »Berliner Börsenzeitung« piše o nemški mirovni ponudbi ter naslavlja na Veliko Britanijo in Francijo tale poziv: Če pa bosta Velika Britanija in Francija za vsako ceno izstavili splošni evropski spopad, se bosta izpostavili največjim nevarnostim. Novi spor v Evropi bo dovedel neizogibno do radikalno socialnega preobrata in uničil dosedanjí plutokratski sistem, katerega predstavniki se zanašajo na prazne upe, da bodo z uničenjem Nemčije okrepili svoj položaj. — Italijanski listi vidijo v tem pretju z bolsjevizacijjo Evrope ter se prav radi tega tako zavzemajo za mirno rešitev spora.

□ Večje nemško oienzivo na zapadni fronti napovedujejo v Londonu. Res so Nemci precej pospešili svoj topniški ogenj. Med dvema takima topniškima ognjema so veliki nemški zvočniki podajali del Hitlerjevega govora, ki se obrača na francoske vojake. Ko so zvočniki utihnili so topovi zopet nadaljevali.

□ Stalin se je po pisanju švedskih listov odločil proti vojaški pomoči Nemčiji na zapadni fronti. Ti listi vedo povedati, da je zunanji minister v Ribbentrop zahteval pri svojem zadnjem obisku v Moskvi tudi to pomoč, ki na jo je Stalin odbil.

□ »Slovaška je država pod sovražno zasedbo«. To je uradno stališče britanske vlade radi nemškega vojaškega nadzorstva na Slovaškem. Britanska vlada se pri tem sklicuje na protest slovaškega poslanika v Londonu.

□ Madžarska je svoje diplomatske odnošaje s Sovjetsko Zvezo že obnovila. Madžarski poslanik v Moskvi bo Kristoffy.

□ 22. oktobra bodo imeli v poljski Ukrajini volitve v narodno skupščino, ki bo sklenila priključitev k Ukrajinski Sovjetski republiki. Na 5000 ljudi pride en poslanec.

□ Med Rusijo in Anglijo je bila sklenjena menjalna trgovinska pogodba, ki bo medsebojne gospodarske odnošaje zopet obnovila. Gre za izvoz ruskega lesa v Anglijo, ki se prične takoj, še preden bo leningrajska luka zamrznila.

□ Na Estonskem so sestavili novo vlado, ki pa je bolj levičarska od dosedanje avtoritarne. Pri tej priliki je prišlo do krvavih obračunavanj. Nova vlada si je baje stavila kot nalogo obsežno agrarno reformo in druge reforme, ki bodo razliko s Sovjetsko Rusijo zmanjšale.

ŠIRITE »EDINOST«!